כב א מיי׳ פ״ב מהל׳ סוטה הלכה ב:

תוספות שאנץ

וב״ה סברי לאו כגבוי דמי והויא לה היא תובעת כתובתה מספק דדילמא זנאי הלכך אינהו ודאי והיא ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי ועליה להביא ראיה שלא זינתה ל״ה. מחלוקת בעקרה וזקנה פ״ה מחלוקת דפליג רבי אליעזר ואמר [6] ראויה לקיימה היא דיכול לישא אשה אחרת אבל איילונית כי נמי ראויה לקיימה היא מיהו לא שתיא מהאי טעמא דראויה להריון בעינן ועקרה ע״י מכה [3]

[6] ל״ל ואמר דיכול לישא אשה אחרת כו׳ בעקרה וזקינה דליכא למימר מינה שותה אלא טעמא משום דלא חזיא לקיימה עלה פליג ר״מ ואמר וכו׳.

[3] וזקינה מינא דבת הריון היא קודם לכן אבל איילונית מבטן אמה לקוייה היא ולא חזיא.

[6] [תוספ׳ פ״ה], [3] [שיך לעיל במשנה], [1] [קדושין סב:], [2] [ועי׳ היטב תוס׳ ב״ק לה: ד״ה שבח ותוס׳ ב״ב מב: ד״ה שבח], [5] רש״ל, [1] [רש״ל],

תורה אור השלם

1. וְאִם לֹא נִטְמְאָה הָאִשָּׁה וּטְהֹרָה הִוא וְנִקְּתָה וְנִזְרְעָה זָרַע:
במדבר ה כח

הגהות הב״ח

(א) תוס׳ ד״ה לאו וכו׳ דכבצורות דמיין:

משום דזיקת נשואה עושה ספק נשואה אלמא דמספיקא אמרי ב״ש יחלוקו ולא מוקמי לכולהו נכסי בחזקת יורשי האשה מטעם שטר העומד לגבות כגבוי דמי י״ל גבי נפל הבית עליו ועל אביו לא היו לבן נכסים אלא שהיא אומרת האב ראשון מת וירש הבן ושתעבדו לכתובתה התם ודאי נכסי האב לא עמדו מעולם בכח האשה ואעפ״כ כיון דאמר כגבוי דמי הרי הוא ספק אם האב מת ראשון ועמדו הנכסים בחזקתה או הבן מת ראשון ואין לה באותם נכסים כלום ובחזקת היורשין הן הלכך ספק הוא אם עמד שטר שלה לגבות מאותן נכסים כלל הלכך חולקין וכן נפל הבית עליו ועל אשתו ספק אם היא מתה ראשונה וירשה הבעל שלא ניתנה לגבות מחיים אי נמי איפכא ויורשיה באין מכחה וכן גבי שומרת יבם שמתה אמר הואיל והללו באין לירש והללו באין לירש יחלוקו אבל הכא שהיא בחיים והכתובה ניתן לגבות לאחר מיתת הבעל דכיון דדמיא כגבויה על היורשין להבית ראיה שזינתה וכה״ג אומר בפרק החולץ (יבמות דף לח:) רישא דאיתא לדילה הויא לה איתי ודאי ואינהו ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי סיפא מתה הללו באין לירש והללו באין לירש: [5] **בית הלל אומרים או שותות או לא נוטלות כתובתן.** בפ׳ החולץ (גז״ש) מפרש מתוך שלא שותות לא נוטלות כתובתן ולא ידענא בנכסי לאן ברזל מאי קא סבר ב״ה דבפ׳ מי שמת (ב״ב דף קנח.) גבי נפל הבית עליו ועל אשתו אמרי ב״ה הנכסים בחזקתן עומדות ופי׳ נכסי לאן ברזל ופליגי אמוראי בגמרא בחזקת מי בחזקת יורשי הבעל או בחזקת יורשי האשה ובר קפרא תני הללו באין לירש והללו באין לירש יחלוקו אבל הכא שהיא בחיים בחזקתה הן עומדים או דלמא כיון דאחריותם היו על הבעל היו בחזקתו ול״ש ושייכא בפלוגתא דהתם ובנכסי מלוג לא פליג ב״ה דאפי׳ גבי ספק מוקי להו בחזקת יורשי האשה וכ״ש הכא דאפי׳ ודאי זינתה לא הפסידתה כדאמר בפרק אלמנה ניזונית (כתובות דף קא.) היולדת משום שם רע נוטלת מה שבפניה ויולדה ופי׳ נכסי מלוג ואם תאמר מ״ש מתניתין מפלוגתא דרב הונא ורב יהודה ורב נחמן ור׳ יוחנן דפליגי בפ״ק דכתובות (דף יב:) מנה לי בידך והלה אמר איני יודע רב הונא ורב יהודה אמרי חייב רב נחמן ורבי יוחנן אמרי פטור ה״נ היא טוענת ברי אבל הוא אינו יכול לטעון טענת ברי ותהוי תיובתא דרב הונא י״ל מאחר שהתורה עשאה ספק עד שתשתה אינה יכולה לטעון טענת ברי ופלוגתא דמתני׳ התם הנושא את האשה ולא מצא לה בתולים לא שייכא להכא דהתם אפילו ב״ש מודו דשמא אותו שטר מעולם לא עמד לגבות שהרי הבעל טוען מקחו היה מקח טעות והכא לא שייך למימר אליבא דב״ה העומד אשה על חזקתה ואימור לא זינתה שהרי רגליס [לדבר] שקינא לה ונסתרה והכתוב הוציאה מאותה חזקה ועשאה ספק:

בית הלל סברי שטר העומד לגבות לאו כגבוי דמי. אי קשיא מהא דאמר בפ׳ המקבל (ב״מ דף קי.) יתומים אמרו אנו השבחנו וב״ש אומר אביכם השביח על מי להביא ראיה סבר רב הונא למימר ארעא בחזקת יתמי קיימא ועל ב״ח להביא ראיה אמר ליה ההוא סבא הכי אמר ר׳ יוחנן על היתומים להביא ראיה מאי טעמא ארעא כיון דלגובייניה קיימא כמאן דגבי דמי ויתמי נייתי ראיה ונשקול וכי ר׳ יוחנן שבק בית הלל ועביד כב״ש יש לתרץ הכא דהשיעבוד עצמו של כתובה עומד בספק לא קיימא ארעא לגובייניה אמרי ב״ה דלאו כגבוי דמי אבל התם היתומים מודו לב״ח בקרקע עצמו שהוא משועבד לו ואינם מעכבין לפניו הקרקע הלכך אפילו בית הלל מודו דבכה״ג כגבוי דמי ולא קיימא ארעא בחזקת יתמי וכיון דלא קיימא בחזקת יתמי על היתומים להביא ראיה מן השבח דומיא דעיר ואילן דמייתי עלה ספק זה קודם ספק זה קודם קולן ונותן דמים אלמא כיון דלמיקן קאי דבין אם קדם האילן בין אם קדם העיר קולן אלא שאם קדם האילן קולן ונותן דמים אמרי ליה זיל קון ודמי אייתי ראיה ושקול גבי הא ארעא נמי אמרי ליתמי הבו ליה ארעא לב״ח דהא לגובייניה קיימא ושבח אייתו ראיה ושקילו מפי מורי״ה: **לאו** כגבוי דמי. הכא לא שייכא כל הני פלוגתא דרבי מאיר ורבנן דפליגי בפרק השואל (ב״מ דף ק:) דכל העומד לגבור (א) כבגור דמי ופלוגתא דר׳ שמעון בן גמליאל ורבי פרק קמא דסנהדרין (דף טו.) ובפרק השולח (גיטין דף לט.) בכל העומד לגזוז ופלוגתא דרבי שמעון ורבנן בפרק המנחות והנסכים (מנחות דף קב:) כל העומד לזרוק כזרוק דמי וכן לפדות ולשרוף דלאו בחדא מחיתא נחות להו דהכא כ״ע מודו דאמרי׳ לאו כגבוי דמי והעמד ממון בחזקת בעליו שהרי צריך דיינין ולאו בידו הוא כדאמר ג) גבי גר מי יימר דמזדקקין ליה בי דינא וטעמא דר׳ מאיר כבצורות דמיין משום דבידו ואין צריכין לגופן הלכך לא חשיב להו כקרקע והכי אמר בפרק בהמה המקשה (חולין דף עג.) גבי ידות הכלים דאין מטבילין אלא עד מקום מדה משום דעומדין ליקצץ וגבי שערו העומד לגזוז אמר בפרק קמא דסנהדרין (דף טו.) דמודה רבי מאיר דלאו כגזוז דמי משום דאשבוחי אשבח כל מה דקאי ומיהו רבן שמעון בן גמליאל פליג ואמר כגזוז דמי דלא עביד אינש דשביק ליה והני דרבי שמעון טעמא אחרינא אית בהו ולא אמר אלא במקום מלוה כגון זריקת דם ופדיית פרה כשמצא אחרת נאה ממנה ושריפתה אבל בהני דרבי מאיר ורשב״ג לא שייך האי טעמא והא דאמר גבי שופר של עבודת כוכבים בפרק ראוהו בית דין (ר״ה דף כח.) וגבי לולב של אשירה (סוכה דף לא:) ומנעל בפרק מצות חליצה (יבמות דף קג:) כתותי מכתת שיעוריה אפי׳ רבנן מודו משום דאיסור הנאה הוא ולא הוי אלא כעפרא דארעא בעלמא וליכא שיעורא ופרה חיבת הקדש מהני ולריך עיון כלאי הכרם אמאי מטמאין טומאת אוכלים ולא אמר כתותי מכתת שיעוריה הלכך ליכא לדמויי להדדי והא דאמר בפרק נערה (כתובות דף נא.) כל העומד לקצור כקצור דמי התם טעמא דלא תקנו לב״ח לגבות אלא דבר הצריך לקרקע קלת וכן פירש רש״י (ב״מ טו:) שבח המגיע לכתפיס שעומד בקרוב לקצור ולריך עדיין קלת לקרקע: [1] **מיתיבי המקנא לארוסתו.** כך ברייתא זו שנויה בתוספתא (פ״ה) המקנא לארוסתו ולשומרת יבם שלו אם משכנסה נסתרה או שותה או לא נוטלת כתובה הרובא שנשא עקרה או זקינה ויש לו אשה ובנים או שותה או לא נוטלת כתובתה [2] [מעוברת עצמו או מניקת עצמו או שותה או לא נוטלת כתובתה] כהנת לויה וישראלית שנשאו לכהן ללוי וישראל ממזרת לממזר נתינה לנתין ואשת גר לגר ועבד משוחרר והאיילונית או שותה או לא נוטלת כתובתה רבי שמעון בן אלעזר אמר איילונית לא שותה ולא נוטלת כתובתה שנא׳ ונקתה ונזרעה זרע שראוי ליזרע פרט לאיילונית שאינה ראויה להזרע אבל המקנא לארוסתו ולשומרת יבמתו שלו עד שלא כנסה נסתרה לא שותות ולא נוטלות כתובתה הרובא [3] [שנשא עקרה וזקינה ואין לו אשה ובנים לא שותות ולא נוטלת כתובה מעוברת חבירו ומניקת חבירו לא שותות ולא נוטלות כתובה] רבי אליעזר אומר יכול הוא להפרישה ולהחזירה לאחר זמן:

[1] [שנשא

ובית הלל סברי לאו כגבוי דמי. והויא לה היא תובעת מספק דדלמא הלכך אינהו ודאי והיא ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי ועליה להביא ראיה שלא זינתה: **מחלוקת.** דפליג ר״מ ואמר יכול לישא אחרת כו׳: **בעקרה וזקינה.** דליכא למימר אינה שותה אלא טעמא משום דלא חזיא לקיימה עלה פליג ר״מ ואמר דאויה לקיימה היא דיכול לישא אשה אחרת אבל איילונית הא דלא חזיא לקיימה היא מיהו לא שתיא מהאי טעמא דראויה להריון בעינן ועקרה על ידי מכה וזקינה מינא דבת הריון היא קודם לכן אבל איילונית מבטן אמה לקוייה היא ולא חזיא:

לא